

THỰC TRẠNG CHĂM SÓC VÀ NHU CẦU NGƯỜI BỆNH CAO TUỔI TĂNG HUYẾT ÁP TẠI KHOA NỘI TỔNG HỢP - LÃO KHOA BỆNH VIỆN TRUNG ƯƠNG HUẾ

Nguyễn Thị Cẩm Tuyền¹, Nguyễn Khoa Anh Chi¹, Nguyễn Thị Thùy²,
Phan Thị Bảo Hương², Nguyễn Thị Thu Suong²

TÓM TẮT

Tăng huyết áp là một bệnh lý phổ biến trên thế giới cũng như ở Việt Nam, là mối đe dọa đối với sức khỏe con người và là nguyên nhân gây tàn phế và tử vong hàng đầu ở người cao tuổi.

Mục tiêu: Mô tả thực trạng chăm sóc người bệnh cao tuổi tăng huyết áp điều trị tại khoa Nội Tổng hợp - Lão khoa, Bệnh viện Trung ương Huế; Xác định một số nhu cầu người bệnh cao tuổi tăng huyết áp cần được chăm sóc.

Đối tượng nghiên cứu: 131 người bệnh tăng huyết áp cao tuổi tại khoa Nội Tổng hợp - Lão khoa, Bệnh viện Trung ương Huế, từ tháng 4/2011 đến tháng 3/2012.

Kết quả: có trên 70% người bệnh cao tuổi tăng huyết áp đang điều trị tại khoa được chăm sóc khá tốt. Việc kiểm tra huyết áp sau khi sử dụng thuốc chiếm 71%, và trước khi sử dụng thuốc vẫn còn 29,8% người bệnh chưa được thực hiện. Có trên 85% người bệnh cho rằng các vấn đề cần được chăm sóc đối với bệnh tăng huyết áp là quan trọng.

ABSTRACT

THE CARE SITUATION IN THE ELDERLY PATIENTS WITH HYPERTENSION TREATED IN THE GENERAL INTERNAL MEDICINE - GERIATRIC DEPARTMENT, HUE CENTRAL HOSPITAL

Nguyễn Thị Cẩm Tuyền¹, Nguyễn Khoa Anh Chi¹,
Nguyễn Thị Thùy², Phan Thị Bảo Hương², Nguyễn Thị Thu Suong²

Hypertension is a common disease worldwide as well as in Vietnam. It is a threat to human health and the firstly ranked cause of disability and death in the elderly.

Objectives: to describe the care situation in the elderly patients with hypertension treated in the General Internal Medicine - Geriatric Department, Hue Central Hospital and to identify some of the needs for care among elderly patients with hypertension.

Method: 131 elderly patients (aged 60 years or older) diagnosed with hypertension are treated at the General Internal medicine - Gerontology department, Hue Central Hospital from April 2011 to March 2012.

Results: Regarding the situation of the care for the elderly patients with hypertension, over 70% of the elderly patients with hypertension treated in the department of pharmacy is cared quite well. Checking blood pressure after drug usage accounted for 71% of cases. Meanwhile, this work was not performed before drug usage at 29% patients. Related to the patients' perception of their needs for care: over 85% stated that caring for hypertension was important.

1. Trường Cao đẳng Y tế Huế

2. Khoa Nội THLK, BVTW Huế

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tăng huyết áp là một bệnh lý phổ biến trên thế giới cũng như ở Việt Nam, là mối đe dọa đối với sức khỏe con người và là nguyên nhân gây tàn phế và tử vong hàng đầu ở người cao tuổi [2]. Mặc dù tăng huyết áp là một bệnh dễ chẩn đoán, ngày nay có nhiều thuốc điều trị tăng huyết áp hiệu quả, trình độ dân trí ngày một nâng cao, phương tiện truyền thông sức khỏe phát triển vượt trội nhưng tăng huyết áp và các biến chứng của nó vẫn chưa được cải thiện một cách rõ rệt [9]. Bệnh gây ra nhiều biến chứng làm giảm chất lượng sống, gây tàn phế và trở thành gánh nặng cho gia đình và xã hội [5].

Các nghiên cứu trên thế giới và tại Việt Nam cho thấy tình hình tăng huyết áp ở người cao tuổi đang là vấn đề sức khỏe đáng lo ngại. Năm 2002, ở Việt Nam, tỷ lệ người bị bệnh tăng huyết áp là 16,3% và đến năm 2009 thì tỷ lệ này đã lên đến 25,1% [4].

Để góp phần quản lý, chăm sóc sức khỏe, phòng chống bệnh tăng huyết áp, chúng tôi tiến hành nghiên cứu đề tài này nhằm: 1. *Mô tả thực trạng chăm sóc người bệnh cao tuổi tăng huyết áp điều trị tại khoa nội Tổng hợp - Lão khoa, Bệnh viện Trung ương Huế*; 2. *Xác định một số nhu cầu người bệnh cao tuổi tăng huyết áp cần được chăm sóc.*

II. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

- Tiêu chuẩn chọn bệnh: Tất cả người bệnh cao tuổi (từ 60 tuổi trở lên) được chẩn đoán là tăng huyết áp đang được điều trị tại khoa nội Tổng hợp - Lão khoa, Bệnh viện Trung ương Huế. Từ tháng 4/2011 đến tháng 3/2012.

- Tiêu chuẩn loại trừ: rối loạn tâm thần; người bệnh không hợp tác; những bệnh nhân đã được phỏng vấn lần trước.

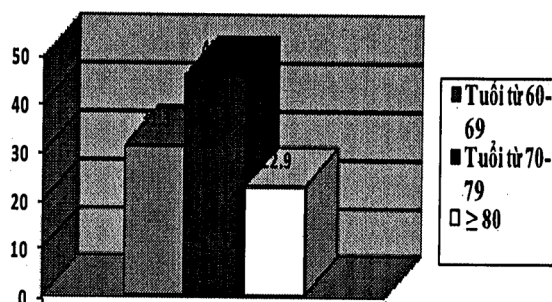
2.2. Phương pháp nghiên cứu: mô tả, cắt ngang

- Phương pháp thu thập số liệu: Bước 1: Chọn những bệnh nhân có đủ tiêu chuẩn vào nghiên cứu; Bước 2: Phỏng vấn đối tượng đã được chọn vào nghiên cứu bằng phiếu điều tra đã được thiết kế.

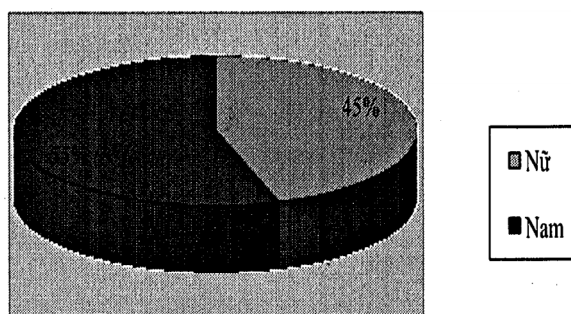
- Phương pháp xử lý số liệu: SPSS 16.0.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

3.1. Đặc điểm chung

Biểu đồ 3.1. Phân bố người bệnh tăng huyết áp theo tuổi

Biểu đồ 3.2. Phân bố người bệnh theo giới

3.2. Thực trạng người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc

Bảng 3.1. Thực trạng người bệnh được chăm sóc về theo dõi huyết áp

Theo dõi huyết áp	Có		Không	
	n	%	n	%
Biết chỉ số huyết áp	98	74,8	33	25,2
Theo dõi huyết áp đúng thời gian nhất định	100	76,3	31	23,7
Đo huyết áp trước khi sử dụng thuốc	92	70,2	39	29,8
Đo huyết áp sau khi sử dụng thuốc	38	29	93	71

Bảng 3.2. Thực trạng người bệnh được chăm sóc về sử dụng thuốc

Thuốc theo y lệnh	Có		Không	
	n	%	n	%
Được dùng thuốc hạ huyết áp hàng ngày	127	96,9	4	3,1
Hướng dẫn sử dụng thuốc theo y lệnh	122	93,1	9	6,9

Bảng 3.3. Thực trạng người bệnh được chăm sóc về chế độ nghỉ ngơi

Chế độ nghỉ ngơi	Có		Không	
	n	%	n	%
Chế độ nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp	118	90	13	10
Vận động nhẹ nhàng	107	81,7	24	18,3
Tránh những xúc động mạnh, tránh thức khuya, hạn chế việc nặng,...	108	82,4	23	17,6
Chăm sóc khi bị chóng mặt, đau đầu, hoa mắt	110	84	21	16

Bảng 3.4. Thực trạng người bệnh được chăm sóc về chế độ ăn

Chế độ ăn	Có		Không	
	n	%	n	%
Chế độ ăn nhạt	105	80,1	26	19,9
Chế độ ăn hạn chế béo	102	77,9	29	22,1
Chế độ ăn hạn chế phù tạng	86	65,6	45	34,4
Chế độ ăn hạn chế nhiều rau quả	111	84,7	20	15,3
Chế độ ăn hạn chế chất kích thích	115	87,8	16	12,2

3.3. Hiểu biết của người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc về theo dõi huyết áp

Bảng 3.5. Hiểu biết của người bệnh được chăm sóc về theo dõi huyết áp

Theo dõi huyết áp	Hiểu biết					
	Quan trọng		Trung lập		Không quan trọng	
	n	%	n	%	n	%
Theo dõi huyết áp hàng ngày	114	87	4	3	13	10
Biết được chỉ số huyết áp sau mỗi lần cán bộ y tế đo	115	87,8	3	2,2	13	10
Có triệu chứng như: đau đầu, hoa mắt, chóng mặt	121	92,4	9	6,9	1	0,7

Bảng 3.6. Hiểu biết của người bệnh được chăm sóc về sử dụng thuốc hạ huyết áp

Sử dụng thuốc hạ huyết áp	Hiểu biết					
	Quan trọng		Trung lập		Không quan trọng	
	n	%	n	%	n	%
Uống thuốc hạ huyết áp hàng ngày	120	91,6	5	3,8	6	4,6
Biết tác dụng của từng loại thuốc	125	95,4	1	0,8	5	3,8

Bảng 3.7. Hiểu biết của người bệnh được chăm sóc về chế độ nghỉ ngơi, chế độ ăn

Chế độ nghỉ ngơi, chế độ ăn	Hiểu biết					
	Quan trọng		Trung lập		Không quan trọng	
	n	%	n	%	n	%
Nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp	122	93,2	6	4,6	3	2,2
Chế độ ăn hạn chế muối	126	96,2	3	2,3	2	1,5

Bảng 3.8. Hiểu biết của người bệnh được chăm sóc về phòng ngừa biến chứng

Phòng ngừa biến chứng	Hiểu biết					
	Quan trọng		Trung lập		Không quan trọng	
	n	%	n	%	n	%
Khám kiểm tra định kỳ tại cơ sở y tế	126	96,2	4	3	1	0,8
Cung cấp kiến thức để phòng tai biến của tăng huyết áp	126	96,2	3	2,3	2	1,5
Cần thiết phải điều trị và chăm sóc tại bệnh viện	112	85,5	10	7,6	9	6,9

IV. BÀN LUẬN

4.1. Về thực trạng chăm sóc người bệnh

Có trên 70% người bệnh cao tuổi tăng huyết áp đang điều trị tại khoa được chăm sóc về các yếu tố: được kiểm tra huyết áp đúng thời gian nhất định, được đo huyết áp trước khi sử dụng thuốc hạ huyết áp, được dùng thuốc hạ huyết áp hàng ngày, được hướng dẫn sử dụng thuốc theo y lệnh bác sĩ, được hướng dẫn chế độ nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp, chế độ vận động và tập thể dục nhẹ nhàng, cũng như chế độ ăn uống phù hợp với người bệnh tăng huyết áp.

Từ kết quả nghiên cứu chúng tôi nhận thấy rằng phần lớn người bệnh cao tuổi tăng huyết áp đang

được điều trị tại khoa Nội Tổng hợp - Lão khoa được chăm sóc về mặt điều trị là khá tốt như là người bệnh được dùng thuốc hạ huyết áp hàng ngày là 96,9%, số người bệnh được hướng dẫn dùng thuốc theo y lệnh là 93,1%, chế độ nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp là 90%, hướng dẫn chế độ sinh hoạt nghỉ ngơi hợp lý là trên 81%. Theo nghiên cứu của Whelton chỉ ra rằng bệnh tăng huyết áp chỉ được kiểm soát khi người bệnh thực hiện chế độ sinh hoạt và nghỉ ngơi hợp lý kết hợp với việc sử dụng thuốc [10]. Theo nghiên cứu của Lindholm và cộng sự cho thấy trong số trên 124 người bệnh tăng huyết áp ở độ tuổi từ 60 đến 69, có đến 93% người bệnh điều trị để kiểm soát huyết áp chỉ bởi thuốc hạ huyết áp [8]. Tuy

nhiên do số lượng người bệnh quá đông, khối lượng công việc của điều dưỡng quá nhiều và điều dưỡng phải chăm sóc một lúc nhiều bệnh nhân nên vẫn còn một số yếu tố vẫn chưa được thực hiện tốt như việc kiểm tra huyết áp sau khi sử dụng thuốc chiếm 71%, việc đo huyết áp trước khi sử dụng thuốc vẫn còn 29,8% người bệnh chưa được thực hiện, vẫn còn 23,7% người bệnh chưa được theo dõi huyết áp đúng thời gian nhất định.

4.2. Về vấn đề hiểu biết của người bệnh cao tuổi tăng huyết áp

Theo nghiên cứu của chúng tôi, có trên 85% người bệnh cho rằng các vấn đề cần được chăm sóc đối với bệnh tăng huyết áp là quan trọng, trong đó có 87% người bệnh cho rằng việc theo dõi huyết áp hàng ngày là quan trọng đối với bệnh tăng huyết áp, 87,8% người bệnh có nhu cầu cần biết được chỉ số huyết áp của mình sau mỗi lần cán bộ y tế đo, 92,4% người bệnh cho rằng khi có triệu chứng hoa mắt, chóng mặt, nhức đầu việc quan trọng và cần thiết là đo huyết áp để kiểm tra ngay; 91,6% người bệnh cho rằng việc uống thuốc hàng ngày theo đúng y lệnh bác sĩ là quan trọng đối với người bệnh tăng huyết áp; hơn thế nữa có 95,4% ý kiến cho rằng biết tác dụng của từng loại thuốc trước khi sử dụng là quan trọng. Bên cạnh việc theo dõi huyết áp, dùng thuốc theo y lệnh và hiểu biết tác dụng của từng loại thuốc, có trên 93% người bệnh nhận thức được vấn đề được cung cấp kiến thức về chế độ ăn nhạt, hạn

chế chất béo, ăn nhiều rau xanh và hoa quả tươi, chế độ nghỉ ngơi hợp lý và phòng ngừa biến chứng là quan trọng. 96,2% người bệnh cho rằng vấn đề khám và kiểm tra định kỳ tại các cơ sở y tế cũng như việc cung cấp kiến thức để đề phòng tai biến đối với bệnh tăng huyết áp là quan trọng, 96% người bệnh cho rằng chế độ ăn hạn chế muối là quan trọng.

V. KẾT LUẬN

5.1. Thực trạng người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc

- 76,3% người bệnh được theo dõi huyết áp đúng thời gian nhất định, 70,2% người bệnh được đo huyết áp trước khi sử dụng thuốc.

- Có hơn 81% tỷ lệ người bệnh được hướng dẫn chăm sóc về chế độ sinh hoạt, nghỉ ngơi hợp lý. Trên 65% người bệnh tăng huyết áp được tư vấn về chế độ ăn uống.

5.2. Hiểu biết của người bệnh cao tuổi tăng huyết áp

- 92,4% người bệnh cho rằng khi có triệu chứng nhức đầu, hoa mắt, chóng mặt điều quan trọng đầu tiên là phải theo dõi huyết áp. 91,6% cho rằng việc uống thuốc hạ huyết áp hàng ngày là quan trọng

- Chế độ ăn hạn chế muối cũng có tới 96,2% người bệnh cho là quan trọng.

- Việc tái khám định kỳ tại cơ sở y tế đối với bệnh tăng huyết áp có tới 96,2% người bệnh cho là quan trọng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Văn An (2011), Chăm sóc người lớn bệnh Nội khoa, *Điều dưỡng Nội khoa*, Trường Đại học Y Dược Huế, tr.18.
2. Đoàn Dư Đạt, Nguyễn Văn Thịnh và cộng sự (2004), "Bước đầu khảo sát thái độ của bệnh nhân bị tăng huyết áp đối với bệnh tăng huyết áp tại khoa Tim mạch, bệnh viện Việt Nam - Thụy Điển Uông Bí trong năm 2002", *Kỷ yếu toàn văn các đề tài khoa học*, Đại hội Tim mạch học Quốc gia lần thứ X, Hà Nội.
3. Phạm Thị Hồng Thi, Phòng chống tăng huyết áp: Căn bản là điều chỉnh lối sống, đăng ngày 22/12/2010, website: <http://huyetap.net/tag/dieu-chinh-loi-song-de-phong-chong-tang-huyet-ap/>
4. Ngô Thị Khánh Trang (2010), Chăm sóc sức khỏe người cao tuổi, *Bài giảng Điều dưỡng*, Trường Cao đẳng Y tế Huế.
5. Trần Đỗ Trinh, Nguyễn Ngọc Tước (1992), *Điều tra dịch tễ học tăng huyết áp ở Việt Nam*, đề tài nghiên cứu cấp Bộ, tr.120.
6. Lindholm L., Schersten B., Thulin T. (1983), Hypertension in elderly people in a Swedish Primary Care District, *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 1(3), pp. 120 - 131.